

که سئوالات را اینطور بنویسید خیلی خوب باشد نمایندگان باید نواقص کارهای خودشانرا تکمیل بکنند که موافق خیر ملت باشد مثلاً همین سئوالی را که کردید راجع بسیم تلگراف در جنوباگر قبل از وقت بمن اطلاع نداده بودید بنده کسب اطلاع نکرده و این طور جدا تکذیب نمی کردم و به این اطمینان جواب نمی دادم حالا هم توقع می کنم تنها می کنم که برای احترام مجلس و خیر عموم برای اینکه کاری از پیش برود سئوالاتی را که نمایندگان محترم می فرمایند موضوع آن را معین کنند تا اینکه جواب شافی و کافی آنطوری که ببرد مجلس می خورد اظهار شود

عز الملک - اولاً بنده در ضمن عرض خودم اینکه عرض کردم وکیل محترم نقل فرمایش آقای وزیر امور خارجه را کردم که فرمودند وکیل محترم خوبست عین سئوال خودشان را کتبا بنویسند و بفرستند دیگر این که در نظامنامه همینقدر می نویسد که از موضوع سئوال قبل از وقت باید وزیر را مستحضر نمود دیگر اعضاء با این که باید با مرکب آبی یا سیاه و خط جلی نوشته شود لازم نیست بنده هم علاوه بر اینکه هفت ماه قبل این سئوال را کتبا از وزارت خارجه کرده ام (۱۰) روز قبل در همین مجلس و همین محل نطق این سئوال را عرض کردم فرمودند میروم رجوع میکنم و بعد از تحقیق جواب میدهم و عرض کردم اینکه سئوال بکنم که (بانها) از تحت نفوذ حکومت گردستان خارج شده است برای این است که از نزاکت خارج نشده باشم و حالا که ایشان این طور می فرمایند عرض می کنم سه سال است قشون عثمانی که در آنجا است و از طرف دولت عثمانی حکومت با آنها فرستاده شده و مالیات را هم گرفته اند و حکومت گردستان ابدآ در آنجا مداخله ندارد .

وزیر امور خارجه - چون بجائی منتهی نشده جزئیات اقدامات را نمیخواهم عرض کنم ولی همین قدر عرض میکنم که اقدامات از طرف وزارت خارجه شده است .

رئیس - بنده هم در عرایضی که عرض کردم فرضی نداشتم فقط مقصودم این بود که آقایان سئوالاتی را که می فرمایند خوب است که واضح بنویسند یعنی معین بکنند که در چه موضوعی میخواهند سئوال بنمایند و ما وقتیکه بوزارتخانه می نوشتیم که جواب دهند توضیح کنید موضوع سئوال را ملتفت نشدیم و باین واسطه جواب آنها تأخیر بیفتد حالا چون موقع گذشته است مجلس ختم می شود دستور جلسه آتیه - رأی آخری در قانون اداری وزارت معارف - شور اول در بقیه قانون دیوان محاسبات [مجلس سه ربح بعد از ظهر ختم شد]

جلسه ۱۳۶

صورت مشروح روز پنجشنبه ۲۶ شهریور شعبان المعظم ۱۳۲۸

مجلس سه ساعت و ربع قبل از ظهر در تحت ریاست آقای ذکاء الملک تشکیل شد و صورت مجلس روز سه شنبه را آقای معاضد الملک قرائت نمودند .
رئیس - در باب صورت مجلس اگر ملاحظاتی

هست بفرماید ؟

عز الملک - بنده در جلسه گذشته بعد از قرائت صورت مجلس عرضی کردم و بعد آقای رئیس جوابی دادند بعد از آن بنده شرحی عرض کردم و آن در صورت مجلس نوشته نشده و صورتش را هم تند نویسیها بر روزنامه نداده اند چون عرایضی که کرده ام خیلی اهمیت می دهم خوب است رئیس امر بفرمایند که صورت آنرا بر روزنامه نویسیها بدهند نمی دانم بدبختانه یا خوشبختانه چرا تمام اعتراضات در مجلس قسمت بنده شده است و نمی دانم چه جهت دارد که بعد از یک سال اداره تند نویسی وظیفه خود را نمی داند نطقها اگر نیم ستون یا ده سطر است نمی دهند و این را نمی دانم از طرف هیئت رئیسه است یا اینکه راجع بخود تند نویسیها است و اینکه عرض کردم بدبختانه یا خوشبختانه که معلوم است و از خوشبختانه مقصودم این است که میخواهم خیلی سعی باشم که بوظیفه نمایندگی خود رفتار نمایم .

معاضد الملک - آقای مستشارالدوله با اجازه غایب بودند و از اداره ایشانرا غایب صورت دادند
رئیس - در باب فرمایش آقای عز الملک البته باید ابغای وظیفه کرد جنابعالی و سایر آقایان هر چه بنظرشان میرسد باید بگویند و این را که میفرمایند اداره تند نویسی غفلت میکنند از بابت صورت دادن بر روزنامهها از طرف هیئت رئیسه در این باب ممانعتی نشده و اگر بر حسب اتفاق بعضی نطقها افتاده است یا اینکه عیناً داده نشده البته باید اخطار کرد که اداره تند نویسی بتکلیف خودش عمل کند .

معاضد السلطنه - عرض بنده راجع بصورت مجلس نبود راجع ببعضی انتشاراتی که در این شهر هست نسبت بجنوب اگر ممکن است امروز و الا پس فردا باید از آن شایعات تکذیب شود .

حاجی سید نصر الله - وزیر امور خارجه آن روز در ضمن تقریری که کردند که ۱۰ نفر را معمولاً در سفارت نگاه میداشتند گفتند (ولی حالا داخل مذاکره آن نمی شویم بچه حق آن ۱۰ نفر را نگاه میداشتند

ارباب کیخسرو - چون راجع با اداره اعتراض شد لازم است عرض کنم که معمولاً است در اداره اجازه هائیکه زودتر میرسد آن اشخاصی را در جزء غائبین با اجازه مینویسند و اگر دیر برسد غائب مینویسند و اجازه آقای مستشارالدوله دیر رسیده بود باین جهت ایشان را غائب نوشته اند .

حاجی سید ابراهیم - اگر روزنامه رسمی دائر بشود دیگر این اشکالات باقی نمی ماند .

میرزا ابراهیم قمی - وزیر خارجه آنروز گفت که از ۱۰ نفر هم بکنفرش کم است ۱۴ نفر آمده اند .

(آقا میرزا ابراهیم خان راپورت کمیسیون هارا که مفاد آن ذیلاً نگاشته میشود قرائت نمود .)

(۱) کمیسیون نظام روز ۲۵ شعبان بر ریاست حاجی فاتح الملک منعقد و آقای سردار اسعد غائب بودند
(۲) کمیسیون معارف روز ۴ شعبان ۲۵ شعبان منعقد آقایان ذکاء الملک و آقا سید حسین اردبیلی غائب بودند .

(۳) کمیسیون خارجه ۵ شعبان ۱۹ شعبان ۲۱ -

سه شنبه ۲۴ منعقد و از اعضاء حاضره طهران کسی غائب نبود .

(۴) کمیسیون داخله ۲۱ - سه شنبه ۲۴ منعقد آقای سید ابراهیم اعظم در هر جلسه غایب و آقای نویری مسافر بودند .

(۵) فواید عامه دوشنبه ۲۳ چهارشنبه ۲۵ منعقد در هر دو جلسه آقایان طباطبائی و دکتر اسمعیل خان بدون اجازه حاجی میرزا آقا و میرزا داود خان با اجازه غائب بودند .

(۶) کمیسیون قوانین مالیه در این هفته دو جلسه تشکیل بواسطه حاضر نشدن اعضاء داخل مذاکرات نشد غائبین هر دو جلسه میرزا اسدالله خان متین السلطنه دمخدا - غائبین یک جلسه محمد هاشم میرزا - میرزا مرتضی قلیخان - ابوالقاسم میرزا - آقایان صدیق حضرت و ابوالقاسم میرزا در یک جلسه مریض بودند .

(۷) کمیسیون بودجه ۵ شعبان ۱۹ سه شنبه ۲۴ تشکیل شد غائبین هر دو جلسه میرزا اسدالله خان - دکتر اسمعیل خان نویری مرخصی تربیت معذور مؤتمن الملک در کمیسیون خارجه غائبین یک جلسه متین السلطنه با فہیم الملک مریض .

(۸) کمیسیون مبشرات پنجشنبه ۲۶ قبل از ظهر منعقد آقای آقا سید محمد رضا غایب بودند .

در خصوص طرح ارباب کیخسرو مبنی بر اینکه هر هفته فهرست عرایض وارده عوض اینکه طبق توزیع شود فقط یک نسخه نوشته و در اطاق تنفس برای استحضار و مذاکره نمایندگان گذارده شود کمیسیون این طرح را قابل توجه دانسته بمجلس عودت دادند .

رئیس - طرح ارباب کیخسرو را الان نمی خوانیم مقصود همان راپورت کمیسیونها بود حالا بعضی آقایان را می بینیم که میخواهند در این باب مذاکرات نمایند ولی خاطر آقایان را متوجه می سازم که اینک ما اینهارا میخوانیم بکفندی صرفه وقت کنیم آقایان در کمیسیون حاضر شوند عرض میکنم .

(در اینموقع عده اجازه خواستند که بیان علت فبیت خودشانرا بکنند .)

رئیس - آقایانیکه میخواهند عنبر خودشان را بگویند که بچه جهت غائب بوده اند بهتر این است که قبل از وقت بکمیسیونهای خودشان اظهار بدانند که ایشان را در صورت قبول عنبر غائبین با اجازه بنویسند .

بہجت - بنده در این راپورتها بیکه خوانده شد عرضی ندارم فقط میخواستم عرض کنم کمیسیون عرایض در اوقات مقرر هفته چهارنوبت شنبه یکشنبه سه شنبه پنجشنبه منعقد شده و بعلاوه جلسات فوق العاده هم منعقد میشود نواقص هم که در کمیسیون عرایض بود در صدد هستم که رفع نمایم و چون راپورت کمیسیون عرایض مهم بود امروز نتوانستیم تقدیم داریم انشاء الله روز شنبه تقدیم میشود .

ارباب کیخسرو - برای اعضاء کمیسیونها یک اشتباهی شده است یعنی هر کس می خواهد در کمیسیون غائب شود از رئیس آن کمیسیون اجازه می گیرد و حال آنکه باید از رئیس مجلس اجازه بگیرد دیگر اینکه آقای نویری را در این راپورتها از غائبین اجازه نوشته اند در صورتی که آنروز آقای رئیس در خصوص مسافرت ایشان اظهار نمودند از مجلس رأی گرفته نشد نمیدانم لازم بود رأی گرفته

شود یاخبر (گفته شد البته باید رای گرفته شود) رئیس - گویا لازم به رای گرفتن نباشد برای اینکه در نظامنامه داخلی نوشته شده است در موافقی که برای نماینده امرفوری پیش بیاید که محتاج بمسافرت باشد وقت نداشته باشد که از مجلس اجازه بگیرد رئیس می تواند اجازه مرخصی بدهد و بعد مجلس را مسبوق کند و نوشته نشده است که باید از مجلس هم اجازه بخواهد بملاوه بعد از رفتن ایشان رای گرفتن هم معنی ندارد (تلگراف واصله از یزد مشعر براستغای آقای آقامیرزا سیدعلی حایری از عضویت مجلس شورایی قرائت شد)

رئیس - این جواب تلگراف مجلس است که انتخاب ایشان را اعلان کرده بود حالا در صورتیکه مجلس این استعفا را قبول می کند با کمال تأسف باید بجای ایشان قرعه کشید اگر لازم میدانند امروز والا روز شنبه تعیین شود [گفته شد همین امروز تعیین شود]

رئیس - یکی دوفقره تلگراف هم هست که از یزد رسیده است بدینست که آنها را هم بخوانیم [آقامیرزا ابراهیم خان دوفقره تلگراف مزبور را که از طرف انجمن ایالتی رسیده بود به مضمون ذیل قرائت شد]

توسط حضرات و کلای محترم آذربایجان مقام مقدس دارالشورای کبری شیدالله تمالی ارکانه کبیه وزارت جلیله مالیه چنانچه مراقبت حال ملت و مجارست مالیه مملکت از اخص وظایف این خادمان و عموم نمایندگان انجمن ها است این تذکر غیر خواهانه رانیز از مهمات عدیده فرض دیده و بعرض آن حوزه مقدسه میرسانیم حالت فلاکت و استحقاق غالبی از موظفین و ارباب حقوق دیوانی معلوم خاصه استحقاق رعایت و احترام و وظیفین آذربایجان مبرهن است زیرا سال گذشته با همه ستم دیدگی و ناشایستیهال بنصف حقوق خود راضی شده و از نصایح دردمندان و اعضا انجمن فریاد و احسرتا بلند نکردند و بامید مختصر حقوق تمام هذمه السنه بسر بردند اکنون که هفت ماه از سال گذشته تمام استماری و مقرری خود را که در واقع حاجب تکدی آنها است و چشم دوخته اند دیناری نرسیده انجمن ایالتی و سایر مراکز دولتی را بستوه می آورند در صورتیکه دولت علیه بالاضطرار متوجه مستمریات مستحقین و مستخدمین را خواهد داد و سرگذشت دوره اول مشروطیت هم از نقطه نظر گذرانیم همین مسئله مستمریات باعث بسی ندامت ها شد اکنون توجه خاص در این موضوع مبذول و این خادمان وطن راقرین تشکر فرمائید که از مقامات لازمه اجازه در تادیبه حقوق ارباب وظایف و مستمریات مستحقین داده شود تا از این رهگذر خاطر امنای ملت و اولیای دولت فارغ گردد و این نکته را هم خاطر نشان مبعوثین محترم می نمایم که تأخیر و امرار وقت حواله مستمریات تا آخر سال بجز تضییع حقوق ارباب وظایف و وسیله انتفاع حکام و مباشرین نتیجه دیگر نخواهد داشت که علل آنرا اولیای امور بهتر میدانند ۴۸۰۸ انجمن ایالتی از تبریز به طهران توسط حضرات و کلای محترم آذربایجان مقام مقدس دارالشورای کبری شیدالله تمالی ارکانه کبیه وزارت

جلیله مالیه در باب مواجب اعضای انجمن ایالتی و مخارج انجمن های ولایتی جز و کراراً برض اولیای امور رسانیده حالانیز اضطراراً تصدیح افزای محضر مبعوثین محترم می شویم چنانکه صرفه جوئی بحال ملت و مملکت واجب است هکذا قبول و تادیبه یاره مخارج نیز حکم وجوب را دارد اعضای انجمن ایالتی تبریز که بواسطه کثرت مشاغل همه روزه و دائماً مشغول هستند بدون وظیفه که غالباً از هیچ ممری هم عاید ندارند ممکن نیست امرها بگذرد و هر گاه بخواهند يك ساعت از امور پیش آمد انجمن غفلت نمایند آنهم مولد اشکال و بلکه باعث تعطیل امور خواهد بود و هم چنین مواجب مستخدمین و سایر مخارج مسلمه انجمن ایالتی و مخارج ضروری انجمن های ولایتی آذربایجان که اتصالاً عرض و اصرار نموده بالصرحه میگویند انعقاد انجمن ها بدون تعیین مخارج امکان ندارد چنانچه تمویق اعزام نماینده کرسی ایالتی هم شاهد این مطلب و يك نقض عمده انجمن ایالتی است در اینصورت مستدعی هستیم با مقامات لازمه مذاکره و يك توجه مشرفوری حکم قبول وظیفه اعضا و مخارج انجمن ایالتی صادر و مخارج انجمن های ولایتی را معین فرمایند تا نمایندگان ملت بتوانند بآسودگی مشغول انجام وظایف خدمتگذاری بوده باشند چند روز قبل هم تلگرافی در این باب بوزارت جلیله مالیه عرض نموده هنوز جواب نرسیده و همین قدر منوط بتوجه مجلس مقدس است مواجب اعضا و مخارج انجمن ایالتی که در جزء بودجه وزارت داخله قید شده ممکن است مثل بعضی از اخراجات فوری مجری نموده و از تصویب مجلس مقدس بگذرانند و انجمن ایالتی را از این بابت آسوده فرمایند ۲۸۵۷ انجمن ایالتی

رئیس - چون نظیر این تلگرافات مکرر رسیده بود از همه ولایات و اگر چه در این باب با وزارت مالیه و داخله مذاکره شده است ولی لازم بود که این دوفقره بعرض مجلس رسیده باشد که خاطر نمایندگان هم مسبوق باشد حالا دیگر لازم بمذاکره نیست

دکتر علیخان - بنده عرض میکنم این تلگرافات که اینقدر مطلب دارد و باین مفصلی است حال عریض را دارد باید برود بکمسیون عریض و از آنجا بوزارت داخله یا مالیه رجوع شود و خواندن اینها را در مجلس بنده نمی دایم چه صلاحیت دارد غیر از اینکه وقت مجلس ضایع بشود و کاری نکنیم که وقتان باین بگذرد

رئیس - عرض کردم که از این قبیل تلگرافات مکرر رسیده است و باید بوزارت داخله رجوع شود لکن وقتی يك امری اینطور متواتر شد باید بمجلس هم اطلاع داده شود که خاطر نمایندگان هم مسبوق باشد آقایان نمایندگان مسبوق هستند که پریروز يك تلگرافی از انجمن ولایتی رشت قرائت شد که چند نفر از نمایندگان محترم را خواسته بودند که بسمت رسمیت از طرف مجلس بروند در تلگرافخانه و با انجمن مذاکره نمایند مجلس تصویب نکرده بود که باین سمت بروند مذاکره کنند مگر بسمت خصوصی خودشان که مطالب انجمن را اصفا نموده

بمرض مجلس برسانند از آن آقایان بعضی شان رفته اند و در تلگرافخانه حاضر شده اند و انجمن ایالتی از ایشان بعضی سئوالات کرده است که ایشان بعرض مجلس رسانیده کسب جواب نمایند اگر چه این سئوالاتی که کرده اند هیچکدام راجع بمجلس شورای ملی نیست که جواب بدهد و باید رجوع شود بهیئت وزراء و هیئت وزراء اگر بخواهند جواب بدهند به توسط مجلس جواب بدهند و حالا چون بمجلس مغایره کرده اند بعضی استحضار خاطر و کلا خواننده میشود و بعد رجوع میشود بوزارت داخله

[آقا میرزا ابراهیمخان تلگراف ذیل را قرائت نمود]

از رشت حضوری

غرض از زحمت بتلگرافخانه اینکه بمذاکرات اخیر طهران تا اندازه که مطلب مستور بوده اهالی ساکت پس از انتشار یاره اوراق فوق العاده و غیره و وصول بعضی مکاتیب مشربر کیفیت واقعه اضطراری در اهالی مشهود افتاد یاره عناوین و اظهاراتی داشته بوعده اقدامات مجلس مقدس آنان را متقاعد ساختیم نشد روزنامه استلال ایران بریختن در شب بمزمل دوفقره نمایندگان گیلان تزلزلی در قلوب افکند از امتداد سکوت اولیای مجلس و عدم اقدام در کشور وارده بر مراتب تزلزل اهالی افزوده چون از مقدمات و خامت عاقبت معلوم بود نوزدهم تلگرافی بعنوان مجلس مقدس و وزارت داخله عرض نمود هنوز بجواب نائل نگشته جمعی کثیر از اعظم طبقات در شب و روز جمعه ۲۰ زمانی را که ایالت و رؤسای جمیع ادارات تشریف داشتند بانجمن ورود نموده پس از اظهار قانون خواهی و تشکر از حسن اقدامات مجلس و هیئت وزراء در خلع سلاح پیشنهاد نموده و جواب آنها را بوسیله انجمن از ساحت قدس مجلس درخواست نمودند و کول بمخابرات حضوری شد عدم شروع در مذاکرات بواسطه عدم رسمیت بر عده سئوالات قبلیه از رود تمنای کثونی آنان اینکه سئوالات مشروحه ذیل را با جواب شایسته توضیح فرمایند و مرخص فرمایند سئوالاً و جواباً در جراید درج و یاره از شبهات راسخه در قلوب رفع گردد اولاً امر بخلع سلاح از غیر نظام عمومیت داشته یا نهی بوده است و نظام از غیر آن بچه شناخته میشود

دوم - جنابان سردار و سالار ملی مطیع و منقاد بوده اند یا اهالی و متمرد - سیم محاصره یارک و جنک با متوقفین در آن با تصویب مجلس و نایب سلطنت بوده بای اجازه چنین اقدامی اتفاق افتاده

چهارم - پس از شروع بجنگ از طرف مجلس باینصابت سلطنت منح شد و ممنوع نشدند با اصلا منح نشد

پنجم - مأمورین نظام که فقط مأمور خلع سلاح بودند اموالی را بفارت برده اند یا نه استمالت کثونی از جنابان سردار و سالار و درخواست گذراندن حقوق برای آنان بواسطه بی تقصیری است یا مبتنی است بر عفو اغماض از تقصیر

هفتم - جناب سردار محیی در هنگام جنک طهران بوده یا شمیران متمرد از خلع سلاح بوده یا مطیع اطاعت

خود را قبل از شروع بدعوا بمجلس و وزراء اطلاع داده بودند یانه .
 هشتم - توقف سردار محبی در سفارت و ضرغام السلطنه در کهریزک برای عدم امنیت جانی و مالی است یا علت دیگری دارد .
 نهم - کسی را که شرکت در تأسیس اساس مشروطیت داشته باشد قبل از محاکمه و نبوت تقصیر میتوان باسم وفامیل مقصر شمرد و در جریده درج و منتشر ساخت یانه .

دهم - انجمن در شب منزل آقای ناصر الاسلام و آقای معاضد السلطنه مجوز قانونی داشته و دارد یانه بلکه مخالفت آن با قانون معین است انجمن ایالتی ۷ سنبله علی رضا .

رئیس - حالا گویا مجلس باینده همراه باشد که این سئوالات را رجوع کنیم بهیئت وزراء (عموم تصدیق کردند)

ناصر الاسلام - بنده قریب پنج شش سئوال کتباً تقدیم کردم که بهیئت وزراء فرستاده شود یکی در باب ریختن بخانه بنده که یک جوانی نوشته اند تمام آنها غیر قانونی است و حاضر که ثابت کنم که غیر قانونی است از آن سئوالات صرف نظر کردم و مجدداً بعنوان سئوال نوشتم و بهیئت رئیس تقدیم کردم که فرستاده شود الی کنون هیچ حاضر نشدند برای جواب و مکرر هم با آقای رئیس الوزراء هم بهیئت وزراء فرد آرد که ملاقات کردم عرض کردم و هیچ فایده نبخشید این سئوالات هم عیناً می رود بهیئت وزراء و همین طور میماند پس خوب است تأکید بفرمائید که هر جوابی لازم است باین سئوالات بدهند که باعث اسکات اهالی شود که علاج فاسد بافسد نشده باشد و بی جواب گذاشتن سئوالات نمایندگان مجلس هم خلاف قانون است باید حاضر شوند و جواب بگویند و آنقدری که راجع است بسئوالات بنده یکی راجع بشخص بنده و ریختن بخانه بنده بوده است و یکی در باب گرفتار کردن قتل مرحوم حجة الاسلام آقا سید عبدالله و مرحوم میرزا علی محمد خان و یکی در باب پنج شش نفر کیلانی است که پنج شش روز آنها را حبس کردند و بعد التزام گرفتند که باید فوری از شهر خارج شوید این سئوالات آیا مهم نیست بجهت دلیل حاضر نمیشوند و جواب نمیدهند میفرمائید این تلگراف راجع است بهیئت وزراء مادر صورتی که جواب بدهند چه فایده دارد .

رئیس - می نویسم که جواب بدهند به جواب کتبی اگر بدهند که بدهند و شفاهی هم اگر لازم است حاضر شده اظهار بدارند

[در این موقع عده از نمایندگان اجازه نطق خواستند]
 رئیس - اگر بنده بخوام نظامنامه داخلی را اجرا کنم که نمیگذارید و اگر اجرا نکنم که مورد ایراد خواهد شد در این مطلب هر قدر مذاکره بشود خارج از موضوع است و وقت مجلس تلف خواهد بود آقای عز الملک یک پیشنهادی کرده اند که چون راجع بقانون انتخابات بود لازم دانستم بعرض مجلس شورای ملی برسد و بعد اگر صلاح دانستند بیک کمیسیون مخصوص رجوع شود .

[آقای میرزا ابراهیم خان پیشنهاد ذیل را قرائت نموده]

چون در مقدمه نظامنامه انتخابات تصریح شده است که « مجلس شورای ملی بعد از آنکه بمبارکی افتتاح یافت بموجب اختیاریکه در قوانین اساسی برای او مقرر است در استقرار باجرح و تعدیل هر یک از مواد نظامنامه آنچه صلاح دارند منظور فرمایند » و در ماده ۶۲ نظامنامه انتخابات دو عیب مشاهده میشود اولاً سلب حق انتخاب محلی ثانیاً مستفاد بودن ماده ۱۲ قانون تشکیل ایالات و ولایات راجعه به انتخابات پیشنهاد میکنم که ماده ۶۲ نظامنامه انتخابات منسوخ و بجای آن ماده ذیل نوشته شود .

ماده ۶۲ هر گاه یکی از اعضاء مجلس شورای ملی استعفا یا فوت نماید و بیش از سه ماه بانقضای دوره باقی باشد وزارت داخله پس از اطلاع فوراً امر مینماید در مرکز حوزه که نماینده مستعفی یا متوفی را انتخاب نموده بکنفر از میان خود بجای او با کثرت تام انتخاب نماید

رئیس - حالا در مذاکره این طرح داخل نمی شویم فرض از قرائت آن این بود که آقای عز الملک یک همچو طرحی پیشنهاد کرده اند و بعد از آنکه بکمیسیون میتکرات رفت و قابل توجه شد گمان می کنم که در آن خصوص یک کمیسیون مخصوص باید تشکیل شود الا این کمیسیونهای معمولی نمی تواند رسیدگی باین کار کند .

رئیس - کمیسیون معارف راجع بماده ششم قانون اداری معارف که بکمیسیون رجوع شده بود بوقت میان آقایان طبع و توزیع نشده از این جهت ناچاریم که رای آخری در آن قانون را بروز شنبه بیندازیم و شروع بشود در قانون دیوان محاسبات نمائیم .

[شروع بشود در قانون دیوان محاسبات گردیده آقا میرزا ابراهیم خان ماده چهاردهم پیشنهاد وزیر و راپورت کمیسیون راجع باینکه همه ساله یک خمس اعضاء دیوان محاسبات باید بطریق ذیل منفصل و عوض آنها انتخاب شود از ابتدای سال دویم تا اول سال پنجم هر سال یک خمس از اعضاء بطور قرعه منفصل میشود در اول سال ششم تسمتی که از سال اول باقی مانده و منفصل نشده اند منفصل و از ابتدای سال هفتم همه ساله خمس از اعضائی که سه سال تمام داخل بوده اند منفصل و بجای آنها انتخاب جدید بعمل خواهد آمد

[در این ماده مذاکرات زیاد شد بالاخره چند فقره پیشنهاد بقرار ذیل از طرف نمایندگان قرائت شد (۱) از طرف آقای مؤتمن الملک بر حذف این ماده .

(۲) نیز از طرف آقای مؤتمن الملک (بنده پیشنهاد می کنم که ماده ۱۴ کمیسیون تا پنج سال بر قرار و بعد از سه سال از درجه اعتبار ساقط شود (۳) از طرف آقای معاضد الملک .

بنده پیشنهاد می کنم که تا ده سال که هر دو سال یک مرتبه خمس اعضاء بقره منفصل شود و ترتیبی که در ماده ۱۴ راپورت کمیسیون قوانین مالییه نوشته شده عمل شود و بعد از ده سال این ماده از درجه اعتبار ساقط شود)

چون مضمون پیشنهاد ثانی آقای مؤتمن الملک و معاضد الملک قریب بیک دیگر بود در دو فقره

پیشنهاد آقای مؤتمن الملک اخذ رای شده قابل توجه نشد .
 در خصوص مدت انفصال اعضاء و انتخاب جدید آقای آقا شیخ علی از قرار پیشنهاد نمود بنده در ماده ۱۴ پیشنهاد مینمایم که بجهت انفصال اعضاء و انتخاب جدیدی بجای آنها یک مدتی معین شود و آن مدت را بنده سه ماه لازم می دانم .

[در قابل توجه بودن این پیشنهاد اخذ رای شده با کثرت رد شد .]

[ماده ۱۵ پیشنهاد وزیر و راپورت کمیسیون نیز قرائت شده شور اول در آن بعمل آمده]

رئیس - بواسطه اینکه برای باره مذاکرات باید جلسه خصوصی منعقد شود شور در بقیه این قانون می ماند برای روز شنبه دستور جلسه آینه رای آخری در قانون اداری وزارت معارف شور در بقیه قانون دیوان محاسبات ده دقیقه تنفس است و بعد از آن جلسه خصوصی می شود

[تقریباً یک ساعت قبل از ظهر جلسه علنی ختم شد]

جلسه ۱۳۷

صورت مشروح روز شنبه ۲۸

شعبان المعظم ۱۳۲۸

مجلس سه ساعت و نیم قبل از ظهر در تحت ریاست آقای ذکاء الملک تشکیل شد صورت مجلس روز شنبه را آقای معاضد الملک قرائت نمود .

رئیس - در باب صورت مجلس اگر ملاحظاتی هست بفرمائید .

آقا شیخ علی شیرازی - در باب انتخاب عوض آقای حایری در اول صورت مجلس نوشته شده است که روز شنبه قرار شد انتخاب شود و در جزع دستور قرائت نشد .

رئیس - چرا در صورت مجلس نوشته شده است که بنا شد روز شنبه انتخاب شود همینقدر کافی است .

محمد هاشم میرزا - آنچه بنظر میرسد تلگراف آنروز از خود آقای حایری نبود از طرف حکومت بود .

رئیس - تلگراف بامضای خود آقای حایری و از خود ایشان است .

هشترودی - آن روز بنده سه فقره تلگراف که از تبریز رسیده بود بمجلس تقدیم کردم دو فقره آن خوانده شد و یک فقره آن با وجودیکه مهم بود قرائت نشد بنده تقاضا میکنم آن یک فقره هم قرائت شود .

رئیس - ملاحظه فرمودید آنروز آن دو فقره تلگراف که قرائت شد به بنده اعتراض کردند که چرا خواندند باین واسطه فقره سیمی قرائت نشد

هشترودی - چرا ایراد می کنند تلگراف مهم است تقاضا می کنم خوانده شود و اگر ایرادی میکنند بنده جواب میدهم برای اینکه از آذربایجان بما ایراد خواهند کرد که چرا تلگراف ما خوانده نمی شود راجع بمالیات سابق است که انجمن ایالتی